

A black and white close-up portrait of a middle-aged man with dark, wavy hair and a light beard. He is looking directly at the camera with a neutral expression. He is wearing a light-colored, possibly grey, button-down shirt. The background is plain white.

Jozef Majchrák / Pavol Rábara

KRČMÉRY

**Radšej znesiem nadávky,
ako mať za sebou cintorín**

Rozhovory o živote, viere a epidémiách

KONZERVATÍVNY
DENNÍK POSTOJ

Bratislava 2020

Jozef Majchrák / Pavol Rábara

KRČMÉRY

**Radšej znesiem nadávky,
ako mať za sebou cintorín**

Rozhovory o živote, viere a epidémiách

Obsah

- 9 Predslov
- 13 Epidémie / **Poviem vám, kto sú traja hlavní zabijaci**
- 103 Covid a Slovensko / **Bol som za to, aby sa hranice otvorili o dva týždne neskôr**
- 143 Covid vo svete / **Nezažil som epidémiu, kde by „premorenie“ fungovalo**
- 167 Covid ako choroba / **Seniorov musíme chrániť, ako keby boli nakladačmi uhlia pod parnú lokomotívu**
- 185 Posunul som sa **k pohľadu unaveného starca, ktorý stále viac spoznáva Božiu veľkosť**
- 207 Cítim sa unavený, **prepracovaný, vyhorený. Všetko naraz**

Predslov

Profesor Vladimír Krčméry je určite fascinujúca osobnosť. Už len preto, že to nie je jednorozmerný človek, ale muž viacerých, často prekvapivých polôh.

Počas epidémie koronavírusu bol jednou z mediálne najviditeľnejších tvárí a mnohí ho možno začali vnímať ako lekársku celebritu. Keď sme si však s ním v apríli, počas najväčších epidemiologických obmedzení, dohadovali rozhovor k aktuálnej situácii, požiadal nás, aby sme prišli zavčasu ráno do bratislavského útulku Mea Culpa, kde pravidelne ordinuje pre bezdomovcov. Aj v ten deň akurát testovali osadenstvo útulku na vírus, a keďže nik nebol pozitívny, zjavne spokojný profesor sa mohol odobrať na úrad vlády na zasadnutie krízového štábu.

Vladimír Krčméry sa narodil v roku 1960 v katolíckej rodine vedca a lekárky. Jeho strýko Silvester Krčméry, tiež lekár,

bol jedným zo žiakov jezuitu Tomislava Kolakoviča, ktorý významne ovplyvnil časť slovenskej katolíckej mládeže.

Silvester Krčméry spolu s Vladimírom Juklom patrili k lídrom slovenskej podzemnej cirkvi v období komunizmu a okúsili aj komunistické väzenie. V roku 1974 založili Spoločenstvo Fatima a nadchli sa pre evanjelizačnú prácu, ktorej objektom nemalo byť len Slovensko, ale v duchu Kolakovičovej vízie aj Rusko.

Svet medicíny a katolíckeho disentu teda Vladimíra Krčméryho v mladíckych rokoch formoval a podpísal sa nielen na tom, že neskôr potreboval svoj život zasvätiť konkrétnej misii, ale aj na jej podobe.

Po zmenách v roku 1989 sa najskôr venoval najmä vede a pedagogickej činnosti. Patril k ľuďom, ktorí v 90. rokoch rozbiehali Trnavskú univerzitu, kde sa podieľal hlavne na vytváraní odborov verejného zdravotníctva a sociálnej práce. Na začiatku milénia potom založil súkromnú Vysokú školu zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety.

Pred takmer štvrtstoročím započal Vladimír Krčméry dielo, ktoré presahuje slovenské pomery. Spolu so svojimi kolegami postupne založil niekoľko desiatok zdravotníckych a humanitárnych projektov v mnohých rozvojových krajinách Afriky a Ázie, ale aj na Slovensku.

V rámci nich zdravotnou starostlivosťou, vzdelávaním a sociálnou prácou pomohli tisíckam ľudí. Chudobným bez prístupu k zdravotnej starostlivosti, deťom chorým na AIDS, obetiam vojen a živelných katastrof, utečencom či bezdomovcom.

Táto kniha však nechce byť mapovaním životného príbehu alebo aktivít Vladimíra Krčméryho. Jej ambícia je iná.

S profesorom Krčmérym sme sa rozprávali najmä ako s odborníkom na infektológiu a tropickú medicínu, ktorý má osobnú skúsenosť s mnohými epidémiami. Prvú časť knihy preto venujeme chorobám, ktorých názvy síce dnes na Slovensku nevyvolávajú paniku, ale vo svete stále zabíjajú milióny ľudí.

Venujeme sa tiež tomu, aké riziko z pohľadu epidémií predstavuje náš stále viac prepojený svet a čo nám hrozí, ak sa nebudeme správať zodpovedne.

V druhej časti sa venujeme pandémie covid-19, ktorá stále významne ovplyvňuje naše životy. Tomu, čo ju spôsobilo, aké sme urobili chyby a čo sa môže stať, ak sa z nich nepoučíme.

Keďže profesor Krčméry je veriacim človekom, záverečná časť knihy približuje jeho duchovný život, prežívanie viery a to, ako mu tento rozmer pomáha pri prekonávaní ťažkých situácií, ku ktorým patria aj choroby a epidémie. Dotkli sme sa tiež súkromia, zálub a vecí, ktoré ho trápia alebo, naopak, tešia.

S Vladimírom Krčmérym sme sa rozprávali začiatkom leta a viaceré fakty týkajúce sa epidémie covid-19 sme ešte aktualizovali koncom augusta. Uvedomujeme si však riziko, že v čase, keď sa táto kniha dostane k čitateľom, nemusia už byť niektoré dáta aktuálne.

Zároveň sme sa však k téme epidémií snažili pristupovať v čo najširších súvislostiach a nadčasovo, takže táto skutočnosť by výsledný dojem mala ovplyvniť len minimálne.

Prajeme vám inšpiratívne čítanie.

Jozef Majchrák, Pavol Rábara

**Epidémie / Poviem vám,
kto sú traja hlavní
zabijaci**

Kde sa zrodil váš záujem o epidémie? Súvisí to s vašimi humanitárnymi projektmi v Afrike alebo sa objavil ešte predtým?

Všetko sa začalo pri štúdiu medicíny, ktorej som sa pôvodne ani nechcel venovať.

Čo ste chceli študovať?

Chcel som ísť na geografiu. Vyhral som zemepisnú olympiádu a plánoval som študovať geografiu na univerzite, ale povedali mi, že majú sto záujemcov a prijímajú len desať. A okrem toho otec naliehal, aby som išiel na medicínu. Mal skúsenosť z väzenia, kde bol zhruba tri roky a môj strýko Silvester Krčméry štrnásť rokov. Basu prežili aj vďaka svojmu povolaniu – otec robil lapiducha a strýko doktora. Pre štúdium som sa rozhodoval v čase najväčšej normalizácie, otec sa obával, že nás znovu pozatvárajú.

A poslúchli ste.

Vtedy mali rodičia autoritu, nie ako dnes, keď deti urobia skôr opak. Na medicínu som sa dostal na prvýkrát. Zaujímavé je, že brali viac uchádzačov ako na geografiu a navyše som mal jednu veľkú výhodu – zohľadňovali triedny pôvod.

Mali ste robotnícky pôvod?

Keď môjho otca prepustili z basy, nikto ho nechcel zamestnať. Robil preto pomocného stavebného robotníka na Nosickej priehrade a potom si našiel prácu v kafilérii. Tak sa stal otec robotníkom, čo ma zachránilo. Na vysokú školu museli totiž vziať dve tretiny uchádzačov so správnym triednym pôvodom a ja som mal takzvané „erko“. Okrem toho,

po gymnáziu som robil niekoľko mesiacov stavebného robotníka na Gabčíkove-Nagymaros. Spravil som si aj skúšky na viazanie panelov na žeriavy. Aj toto mi pomohlo dostať sa na vysokú školu.

Nebolo vám ľúto, že nejdete študovať geografiu?

Otec ma povzbudzoval, vravel, že keď skončím medicínu, môžem robiť tzv. geografickú medicínu. Tak sa totiž volakedy volala epidemiológia. Dokonca som dostával časopis o tomto odbore. Objednal mi ho otec, keď bol v Japonsku. Keď som skončil medicínu, osud ma zavial do mikrobiológie a epidemiológie. A zase vďaka komunistickej strane.

Ako to?

Keď som končil fakultu a hľadal si zamestnanie, môj prorektor, profesor Gustáv Čatár, ktorý bol tropický parazitológ a epidemiológ, mi povedal, že by som bol dobrým epidemiológom.

Zároveň mi pripomenul, že mám zlý triedny pôvod, takže budeme musieť spolu niečo vymyslieť. Štátna bezpečnosť totiž našu rodinu dekonšpirovala, chodili sme na výsluchy. Vyzeralo to, že nebudem mať žiadnu prácu. Dekan Čatár však našiel riešenie.

Aké bolo?

Nastúpil som na infekčnú kliniku lekárskej fakulty. Nedostal som však previerky, napísali, že nepriateľstvo voči ľudovodemokratickému zriadeniu a jeho vedúcej sile komunistickej strane sa snažím maskovať statočnou prácou. Bol to síce problém, ale záver nebol až taký zlý.

Prečo?

Dali ma do laboratória, lebo si povedali: Súdruhovi musíte nájsť takú prácu, aby nemohol prichádzať do styku so študentmi ani pacientmi a šíriť medzi nimi svoju zhubnú ideológiu.

Môj šéf, ktorý mal silnú pozíciu ako prorektor, zavolať na infekčnú kliniku a zvestoval im tento záver. Na klinike sa pýtali, čo mi vlastne dajú robiť. Však on nič nemôže robiť, sťažovali sa. K pacientom nemôže ísť, študentov učiť nemôže, tak čo, on bude robiť hovno. A prorektor hovorí: „To je výborný nápad, tam môže robiť hovná.“

Tak som sa stal parazitológom. Skúmal som stolice, ktoré k nám chodili z celého mesta. Môj šéf ma naučil selektovať z nich parazity. Tie mali najmä zahraniční študenti, ktorí k nám začali chodiť. Tropickým parazitológom som sa teda stal vďaka tomu, že som mohol robiť len so stolicou.

**„Na AIDS zomrelo 30 až 40 miliónov ľudí.
Ak to porovnávame s terajším covidom –
hovorím to trochu na odľahčenie, aby ľudia
neprepadali panike –, ľudstvo zvládlo
omnoho horšiu epidémiu.“**